

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ

Методичні рекомендації
до практичних занять та самостійної роботи
для студентів спеціальності 8.18010018
«Адміністративний менеджмент»

Київ 2015

УДК 378.147.88:339.166.5 (076.5)
ББК У 291.573 я7
І 73

Укладачі : *В. Д. Шпильовий, А. М. Овсянкін, О. А. Михальченко,
Н. Г. Чайка*

Рецензенти *В. Г. Ігнат'єв*

*Затверджено методично-редакційною радою Національного авіа-
ційного університету (протокол № 3/15 від 21.05.2015 р.).*

Інтелектуальна власність : методичні рекомендації до практич-
І 73 них занять та самостійної роботи / уклад. : В.Д. Шпильовий,
А.М. Овсянкін, О.А. Михальченко, Н.Г. Чайка. – К. : НАУ, 2015. – 44 с.

Методичні рекомендації містять перелік завдань для підготовки до занять, теми практичних робіт, завдання до самостійної роботи, короткі теоретичні відомості, питання до самоперевірки, тестові завдання та задачі для контролю з дисципліни, список рекомендованої літератури.

Для студентів спеціальності 8.18010018 «Адміністративний менеджмент».

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ	4
<i>Практичне заняття 1</i>	
Поняття права інтелектуальної власності. Законодавча база України і міжнародні договори з питань інтелектуальної власності	6
<i>Практичне заняття 2</i>	
Об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності, особливості їх використання в Україні	12
<i>Практичне заняття 3</i>	
Процеси створення, набуття прав та використання об'єктів інтелектуальної власності.....	18
<i>Практичне заняття 4</i>	
Комерціалізація прав на об'єкти інтелектуальної власності. Договори з питань використання майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності	25
<i>Завдання до самостійної роботи.</i>	
Тема 3. Життєвий цикл об'єктів інтелектуальної власності, їх взаємозв'язок з життєвим циклом інноваційної продукції	31
Теми до виконання домашніх завдань	32
Тестові завдання для самоконтролю	36
СПИСОК ДЖЕРЕЛ.....	40

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Курс «Інтелектуальна власність» належить до комплексних дисциплін курсу підготовки та викладається при підготовці магістрів за спеціальністю специфічних категорій 8.18010018 «Адміністративний менеджмент» кваліфікації 1475.4 «Менеджер (управитель) з адміністративної діяльності».

Основною метою вивчення курсу є засвоєння студентами базових знань про принципи управління інтелектуальною власністю (ІВ) в процесі управлінської діяльності. Дана дисципліна передбачає ознайомлення студентів із законодавчою базою інтелектуальної власності, об'єктами її права, особливостями їх визначення, набуття прав і захисту в інноваційних системах. Навчальний курс включає послідовне вивчення основних завдань управління інтелектуальною власністю, починаючи з етапу створення їх об'єктів. Процеси управління інтелектуальною власністю передбачають вибір способів її охорони і передачу прав від власника іншим суб'єктам.

Обов'язковим складником системи підготовки майбутніх менеджерів є практичні заняття. Головне їх завдання – закріплення теоретичних знань, формування навичок і вмінь з тієї чи іншої навчальної теми, оволодіння апаратом досліджень інтелектуальної власності. Вони проводяться з метою поглиблення, розширення, деталізації знань, отриманих під час лекції в загальній формі, допомагають формуванню навичок професійної діяльності. Практичні заняття розвивають абстрактне мислення, здібності проводити наукові дослідження, дають змогу перевірити знання студентів і є засобом оперативного зворотного зв'язку в навчальному процесі.

Структура практичних занять складається з таких видів навчальних елементів: попередній контроль знань, навичок і вмінь; формулювання загальної проблеми та її обговорення за участю студентів; розв'язування завдань та робота над помилками; виконання контрольних завдань, їх перевірка й оцінювання. Оцінки за окремі практичні заняття враховують, виставляючи підсумкову оцінку з навчальної дисципліни.

Кожен із зазначених видів занять потребує від студентів наполегливої самостійної праці. Крім підготовки розгорнутих відповідей на всі поставленні до розгляду на практичному занятті питання, засвоєння відповідних понять та змісту нормативних актів, студенту слід уміти застосовувати методологію управління інтелектуальною власністю для обраного напрямку діяльності. Відповіді на питання повинні бути докладними і обґрунтованими, містити посилання на статті відповідних нормативних актів. Результати участі кожного студента у практичних заняттях, його самостійної роботи і засвоєння навчального матеріалу оцінюється викладачем.

Практичне заняття 1

ПОНЯТТЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ. ЗАКОНОДАВЧА БАЗА УКРАЇНИ І МІЖНАРОДНІ ДОГОВОРИ З ПИТАНЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Мета: засвоїти типове завдання нормативного забезпечення управління інтелектуальною власністю враховуючи всі існуючі рівні законодавчих і нормативних актів зокрема міжнародних; навчитись визначати законодавчі акти та нормативи, що стосуються вирішення питань створення, використання і захисту конкретних об'єктів права інтелектуальної власності (ОПІВ) за напрямом діяльності.

Порядок проведення заняття

I. Обговорення теоретичних питань

1. Історія розвитку законодавчої бази України з питань інтелектуальної власності.
2. Існуюча система законодавства України про ІВ. Основні рівні законодавчих актів України щодо інтелектуальної власності.
3. Основні норми інтелектуальної власності, що містяться в Конституції, Цивільному, Господарському, Кримінальному і Митному кодексах України.
4. Принципи побудови та зміст спеціального законодавства України з інтелектуальної власності.
5. Основні положення загальних законів України, що регламентують правовідносини у сфері ІВ.
6. Основи міжнародної системи ІВ.
7. Методологічні принципи використання законодавчої бази при управлінні інтелектуальною власністю.

II. Практичне опрацювання теоретичного матеріалу

1. Навести загальну структуру системи законодавства України щодо інтелектуальної власності.
2. Проаналізувати зміст ст. 41 і 54 Конституції України що стосується інтелектуальної власності.
3. Охарактеризувати зміст права інтелектуальної власності, сукупність майнових та немайнових прав згідно із Цивільним Кодексом України (кн. 4, ст. 27, 472, 517, 520, 521, 522, 523).
4. Ознайомитись зі спеціальним законодавством України на прикладі Законів України: «Про авторське право і суміжні права», «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі».
5. Вивчити основні положення про інтелектуальну власність загального законодавства на прикладі Законів України «Про інноваційну діяльність», «Про інформацію».
6. Навести особливості міжнародних договорів з питань інтелектуальної власності на прикладі угоди TRIPS (ч. 3 «Захист прав інтелектуальної власності»).

Основні теоретичні відомості

Вивчаючи законодавче забезпечення питань інтелектуальної власності слід урахувати існуючі ієрархічні рівні законодавчих актів України: Конституція, кодекси, загальні й спеціальні закони. **Основним законодавчим актом**, що визначає головні правові засади щодо інтелектуальної власності, є Конституція України (2004 року), згідно з якою «кожен має право володіти, користуватись і розпоряджатися результатами інтелектуальної, творчої діяльності» (ст. 41). У Конституції (ст. 41 і 54) визначено право автора на результати творчої діяльності. До другого рівня законодавчих актів належать кодекси: Цивільний (ЦК), Господарський (ГК), Кримінальний (КК) і Митний (МК). Загальні положення про інтелектуальну власність містяться у Цивільному Кодексі України 2003 року (кн. 4 «Право інтелектуальної власності»). У кодексі визначені об'єкти і суб'єкти інтелектуальної власності та підстави виникнення права ІВ, поняття майнових і немайнових прав, а також види права інтелектуальної власності в Україні. Подані також правила використання і захисту прав інтелектуальної власності.

Кодекс визначає, що суб'єктами права інтелектуальної власності можуть бути два види суб'єктів:

- 1) творець (творці) об'єкта права інтелектуальної власності;
- 2) інші особи, яким належать особисті немайнові та (або) майнові права інтелектуальної власності.

Слід звернути увагу на положення кодексу (ст. 429), згідно з яким суб'єктом права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, за певних умов може бути також юридична чи фізична особа, де або в якій працює той, хто створив цей об'єкт.

При встановленні у процесі творчої діяльності об'єкту інтелектуальної власності потрібно враховувати поданий у Кодексі (ст. 420) перелік об'єктів і види права інтелектуальної власності в Україні:

- 1) право інтелектуальної власності на літературний, художній та інший твір (авторське право) – гл. 36 ЦК;
- 2) право інтелектуальної власності на виконання, фонограму, відеограму та програму (передачу) організації мовлення (суміжні права) – гл. 37 ЦК;
- 3) право інтелектуальної власності на наукове відкриття (гл. 38 ЦК);
- 4) право інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок (гл. 39 ЦК);

- 5) право інтелектуальної власності на компонування інтегральної мікросхеми (гл. 40 ЦК);
- 6) право інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію (гл. 41 ЦК);
- 7) право інтелектуальної власності на сорт рослин, породи тварин (гл. 42 ЦК);
- 8) право інтелектуальної власності на комерційне найменування (гл. 43 ЦК);
- 9) право інтелектуальної власності на торговельну марку (гл. 44 ЦК);
- 10) право інтелектуальної власності на географічне зазначення (гл. 45 ЦК);
- 11) право інтелектуальної власності на комерційну таємницю (гл. 46 ЦК).

Для більш конкретного вивчення вимог і правил створення, використання та захисту прав інтелектуальної власності використовують спеціальні закони для окремих видів інтелектуальної власності:

- Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 11.07.2001 р. № 2627-III;
- Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 01.06.2000 р. № 1771-III;
- Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» від 15.12.1994 р. № 3769-XII;
- Закон України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем» від 05.11.1997 р. № 621/97;
- Закон України «Про охорону прав на сорти рослин» від 21.04.1993 р. № 3117-XII;
- Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів та послуг» від 15.12.1994 р. № 3688-XII;
- Закон України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» від 16.06.1999 р. № 752-XIV;
- Закон України «Право на розповсюдження примірників аудіо-візуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних» від 23.03.2000 р. № 1587-III;
- Закон України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування» від 17.01.2002 р. № 2953-III.

Закони містять правові засади вирішення питань використання і захисту прав (майнових і немайнових) конкретних видів інтелектуальної власності. Після ознайомлення із законом доцільно вивчити також додаткову інформацію щодо державного регулювання питань інтелектуальної власності. До такої інформації, наприклад, належать:

– Постанова Кабінету Міністрів України «Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір» № 1756 від 27.12.2001 р.;

– Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил роздрібної торгівлі примірниками аудіовізуальних творів і фонограм» № 1209 від 04.11.1997 р.;

– Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження положень з питань розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм» № 1555 від 13.10.2000 р.;

– Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження розміру винагороди (роялті) за використання опублікованих з комерційною метою фонограм і відеограм та порядку її виплати» № 71 від 18.01.2003 р.;

– Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав» № 72 від 18.01.2003 р.

Для ґрунтовнішого вивчення законодавчого забезпечення створеного об'єкта права інтелектуальної власності слід ознайомитися також із загальним законодавством, де викладені відповідні питання. До таких загальних законів належать:

– Закон України «Про Антимонопольний комітет України» від 26.11.1993 р. № 3659-XII;

– Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. № 40-IV;

– Закон України «Про телебачення і радіомовлення» від 21.12.1993 р. № 3759-XII;

– Закон України «Про рекламу» від 3.07.1996 р. № 270/96;

– Закон України «Про видавничу справу» від 05.06.1997 р. № 318/97;

– Закон України «Про науково-технічну інформацію» від 25.06.1993 р. № 3322-XII;

- Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 01.01.1997 р. № 236/96;
- Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 27.02.2002 р. N 200/6488;
- Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 р. № 2657-XII;
- Закон України «Про захист інформації в автоматизованих системах» від 05.07.1994 р. № 80/94.

При вивченні законодавчої бази інтелектуальної власності варто враховувати, що Україна натеper розв'язує проблему гармонізації спеціального законодавства України з нормами міжнародної угоди про торговельні аспекти ІВ – **Угода TRIPS** (одна з угод Світової організації торгівлі – СОТ). Обов'язкове виконання норм цієї угоди є умовою членства України в СОТ.

Згідно з частиною 3 Угоди TRIPS «Захист прав інтелектуальної власності», країни-учасниці зобов'язуються забезпечити на своїй території дію таких процедур, що запобігають порушенню законодавства у сфері охорони прав ІВ (ст. 41).

Основою міжнародної системи ІВ є 23 угоди, 15 з яких регламентують правовідносини у сфері промислової власності, 8 – стосуються авторського та суміжних прав.

Україна є учасницею таких міжнародних договорів:

1. Конвенція, якою заснована Всесвітня організація інтелектуальної власності (14.07.1967 р.), 19.09.1968 р.
2. Всесвітня конвенція про авторське право (06.09.1952 р.), 23.12.1993 р.
3. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів (24.07.1971 р.), 31.05.1995 р.
4. Конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм (29.10.1971 р.), 15.06.1999 р.
5. Паризька конвенція про охорону промислової власності (20.03.1883 р.), 25.12.1991 р.
6. Договір про патентне право (01.06.2000 р.), 22.11.2002 р.
7. Договір про патентну кооперацію (19.06.1970 р.), 25.12.1991 р.
8. Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів з метою патентної процедури (28.04.1977 р.), 01.11.1996 р.
9. Міжнародна конвенція з охорони нових сортів рослин (02.12.1961 р.), 02.06.1995 р.

10. Мадридська Угода про міжнародну реєстрацію знаків (14.04.1891 р.), 25.12.1991 р.

11. Договір про закони щодо товарних знаків (27.10.1994 р.), 13.10.1995 р.

12. Ніщцька угода про Міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків (15.06.1957 р.), 01.06.2000 р.

13. Протокол до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків (28.06.1989 р.), 29.12.2000 р.

14. Найробський договір про охорону Олімпійського символу (26.09.1981), 13.03.1998.

Україна продовжує роботу щодо приєднання до інших договорів.

Під час практичного заняття проводиться обговорення питань законодавчого забезпечення інтелектуальної власності.

Для обговорення кожен студент обирає законодавчий акт із запропонованого переліку згідно з номером у списку групи. Для обраного законодавчого акту необхідно надати його загальну характеристику, структуру (перелік основних розділів), зміст основних вимог до вирішення питань охорони, використання і захисту об'єкта, якому присвячений закон.

Перелік законодавчих актів до обговорення:

1. Конституція України (ст. 41, 45) про ІВ і зміст права ІВ (майнові, немайнові права) згідно з Цивільним Кодексом України (кн. 4, ст. 27, 472, 517, 520, 521, 522, 523).

2. Закон України «Про Антимонопольний комітет України».

3. Закон України «Про інноваційну діяльність».

4. Закон України «Про інформацію».

5. Закон України «Про авторське право і суміжні права».

6. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі».

7. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки».

8. Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів та послуг».

9. Постанова Кабміну України «Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір» №1756 від 27.12.2000 р.

10. Основні положення міжнародної угоди «TRIPS» від 15.04.1994 р. (ч. 3) щодо інтелектуальної власності.

Література: [1 – 15; 24; 26]

Перелік питань до самостійного опрацювання та обговорення

1. Дайте визначення поняття «інтелектуальна власність».
2. Які види діяльності належать до інтелектуальної?
3. У чому полягає подвійна природа права ІВ?
4. Охарактеризуйте майнові права ІВ згідно із Цивільним Кодексом України.
5. Як характеризуються у Цивільному Кодексі немайнові права ІВ?
6. Зобразіть схематично та охарактеризуйте ієрархічну структуру законодавчої бази України з інтелектуальної власності.
7. Які закони України належать до спеціальних законів з інтелектуальної власності?
8. Які основні питання розглядаються в Законі України «Про авторське право»?
9. Охарактеризуйте основні положення Закону України «Про охорону прав на винаходи».
10. Які державні акти слід додатково вивчати при вирішенні питань інтелектуальної власності?
11. Дайте характеристику загального законодавства, що містить питання інтелектуальної власності. Наведіть приклади.
12. Дайте загальну характеристику міжнародної системи ІВ.
13. Проаналізуйте основні вимоги міжнародної угоди – TRIPS щодо захисту прав інтелектуальної власності.

Практичне заняття 2

ОБ'ЄКТИ ТА СУБ'ЄКТИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ, ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Мета: засвоїти типові завдання класифікації та визначення об'єктів права інтелектуальної власності в процесі управлінської діяльності, особливості їх майнових і немайнових прав, використання і передачі прав, визначення можливих спадкоємців та інших суб'єктів права інтелектуальної власності, а також суб'єктів державної системи інтелектуальної власності, їх функцій і напрямів діяльності.

Порядок проведення заняття

I. Обговорення теоретичних питань

1. Вивчення національної системи класифікації об'єктів інтелектуальної власності в Україні.
2. Вивчення особливостей майнових і немайнових прав основних груп об'єктів ІВ.

3. З'ясування особливостей об'єктів авторського права.
4. З'ясування особливостей об'єктів промислової власності.
5. Визначення об'єктів ІВ в процесах діяльності організації.
6. Вивчення питань використання і передачі прав на об'єкти ІВ, суб'єкти права ІВ і суб'єкти державної системи ІВ.

II. Визначення вихідних положень організації (підприємства), які обираються студентом для створення можливого об'єкту ІВ.

1. Вказати назву організації чи напряму діяльності й можливі результати творчої діяльності.
2. Визначити можливий об'єкт ІВ і його класифікаційну групу.
3. Обрати нормативно-правову базу щодо впровадження та використання об'єкта права ІВ.

III. Практичне опрацювання теоретичного матеріалу

1. Упорядкуйте у вигляді схеми за основними класифікаційними групами об'єкти ІВ, визначені Цивільним Кодексом України, і дайте їх загальну характеристику.
2. Охарактеризуйте загальні особливості використання майнових і немайнових прав об'єктів ІВ за наведеними групами (у вигляді таблиці за прикладом).
3. Визначте об'єкт ІВ як результат конкретної діяльності організації, складіть перелік законодавчих і нормативних актів щодо використання об'єкта.
4. Зобразить структурну схему Державної системи ІВ, дайте загальну характеристику її складників як суб'єктів ІВ.

Основні теоретичні відомості

Цивільним Кодексом України (ст. 420) встановлено 19 об'єктів інтелектуальної власності, до яких належать: літературні та художні твори; комп'ютерні програми; компіляції даних (бази даних); виконання; фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення; наукові відкриття; винаходи, корисні моделі, промислові зразки; компонування (топографії) інтегральних мікросхем; раціоналізаторські пропозиції; сорти рослин, породи тварин; комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні позначення; комерційні таємниці.

Об'єкти зазвичай класифікують за трьома групами: об'єкти авторського права та суміжних прав; результати науково-технічної творчості; комерційні позначення. Використовуючи таку класифікацію, найбільш зручно обирати для того чи іншого об'єкта законодавчі та нормативні акти, вивчати особливості майнових і немайнових прав об'єктів, їх пе-

редачу, використання та охорону. Так, наприклад, охорона майнових прав автора для об'єктів авторського права діє протягом всього його життя і 70 років після смерті (ст. 423 ЦК). До об'єктів авторського права належать літературні та художні твори, комп'ютерні програми, компіляції даних (бази даних), якщо вони за добором або упорядкуванням їхніх складників є результатом інтелектуальної діяльності.

Майновими правами інтелектуальної власності на твір (об'єкт авторського права) є:

- право на використання твору;
- виключне право дозволяти використання твору;
- право перешкоджати неправомірному використанню твору, зокрема й забороняти таке використання;
- інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

Авторові твору належать особисті немайнові права, що встановлені Кодексом (ст. 423), а також право:

- вимагати зазначення свого імені у зв'язку з використанням твору, якщо це практично можливо;
- забороняти зазначення свого імені у зв'язку з використанням твору;
- обирати псевдонім у зв'язку з використанням твору;
- на недоторканність твору.

Використанням твору є його:

- опублікування;
- відтворення в будь-який спосіб та в будь-якій формі;
- переклад;
- перероблення, адаптація, аранжування та інші подібні зміни;
- включення складником до збірників, баз даних, антологій, енциклопедій тощо;
- публічне виконання;
- продаж, передання в найм (оренду) тощо;
- імпорт його примірників, примірників його перекладів, переробок тощо.

Основними законодавчими та нормативними актами щодо об'єктів авторського права (окрім Цивільного Кодексу України), з якими необхідно ознайомитись є:

- Закон України «Про авторське право і суміжні права»;
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір», № 1756 від 27.12.2000.

Особливості мають об'єкти ІВ, що входять до групи «Результати науково-технічної творчості», які також визначають як «Об'єкти промислової власності». До них належать, наприклад, винахід, корисна модель і промисловий зразок.

Винахід – це технологічне або технічне вирішення, що відповідає критеріям патентоспроможності, тобто новизні, та промисловій придатності. Об'єктами винаходу можуть бути продукт (пристрій), спосіб, а також застосування раніше відомого продукту чи способу за новим призначенням.

Корисна модель – це нові й промислово придатні рішення, що стосуються конструктивного використання пристрою.

Промисловим зразком є результат творчої діяльності людини в галузі художнього конструювання. Об'єктом промислового зразка можуть бути форма, малюнок чи розфарбування або їх поєднання, що визначають зовнішній вигляд промислового виробу.

Набуття права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок охороняється державою й засвідчується патентом. Власники патенту на винахід, корисну модель та промисловий зразок мають майнові права ІВ, що обмежуються терміном:

- на винахід – 20 років,
- на корисну модель – 10 років,
- на промисловий зразок – 15 років.

Майновими правами інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок є:

- право на використання винаходу, корисної моделі, промислового зразка;
- виключне право дозволяти використання винаходу, корисної моделі, промислового зразка (видавати ліцензії);
- виключне право перешкоджати неправомірному використанню винаходу, корисної моделі, промислового зразка, зокрема й забороняти таке використання;
- інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

Основними законодавчими актами щодо об'єктів промислової власності є:

- Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі»;
- Закон України «Про охорону прав на промислові зразки».

За необхідності вивчають міжнародні договори, наприклад:

– Паризька конвенція про охорону промислової власності (20.03.1883), 25.12.1991.

– Договір про патентне право (01.06.2000), 22.11.2002.

До об'єктів третьої групи «Комерційні позначення» належать: торговельні марки (ТМ), географічні зазначення і комерційні найменування. Права на торговельну марку та географічні зазначення підлягають державній реєстрації, а на комерційні найменування реєстрація необов'язкова. Найбільш часто використовують торговельні марки.

Право ІВ на ТМ засвідчується свідоцтвом. Порядок видачі свідоцтва встановлений Цивільним Кодексом (ст. 494). Майнові права ІВ на ТМ є чинними протягом 10 років (може бути продовжено щоразу на 10 років).

Майновими правами інтелектуальної власності на торговельну марку є:

- право на використання ТМ;
- виключне право дозволяти використання ТМ;
- виключне право перешкоджати неправомірному використанню ТМ, зокрема й забороняти таке використання;
- інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

Основним законодавчим актом щодо ТМ є:

– Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів та послуг».

Право на географічні позначення охороняється Законом України «Про охорону на зазначення походження товарів».

Право інтелектуальної власності на географічне позначення виникає від дати державної реєстрації цього права, якщо інше не встановлене законом. Обсяг правової охорони географічного позначення визначається характеристиками товару (послуги) та межами географічного місця його (її) походження, зафіксованими державною реєстрацією права інтелектуальної власності на географічне зазначення.

Правами інтелектуальної власності на географічне позначення є:

- право на визнання позначення товару (послуги) географічним зазначенням;
- право на використання географічного зазначення;
- право перешкоджати неправомірному використанню географічного зазначення, зокрема й забороняти таке використання.

Рекомендації щодо підготовки до обговорення під час практичного заняття особливостей об'єктів інтелектуальної власності, їх майнових і немайнових прав.

Для обговорення кожен студент може обрати об'єкт, визначений за напрямом діяльності, або об'єкт із запропонованого переліку згідно з номером призвища у списку групи. Для обраного об'єкта потрібно визначити існуючі законодавчі і нормативні акти, що регламентують питання його охорони. За допомогою документів визначити особливості майнових і немайнових прав об'єкта та їх використання, сформувати перелік особливостей у вигляді таблиці.

Перелік об'єктів права інтелектуальної власності для вибору студентом

1. Літературні твори,	9. Корисні моделі,
2. Художні твори,	10. Промислові зразки,
3. Комп'ютерні програми,	11. Раціоналізаторські пропозиції,
4. Компіляції даних,	12. Комерційні таємниці,
5. Виконання,	13. Торговельні марки,
6. Фонограми та відеограми,	14. Географічні зазначення,
7. Програми організацій мовлення,	15. Комерційні (фірмові) найменування.
8. Винаходи,	

Література: [6; 9; 10; 11; 12; 19]

Перелік питань до самостійного опрацювання та обговорення

1. За якими основними групами класифікують об'єкти права інтелектуальної власності?
2. Сформулюйте немайнові права об'єктів інтелектуальної власності і дайте їх загальну характеристику.
3. Сформулюйте загальні майнові права об'єктів інтелектуальної власності і поясните їх зміст.
4. За якими ознаками можуть відрізнитися майнові права окремих об'єктів інтелектуальної власності?
5. Які результати творчої діяльності належать до авторського права?
6. Наведіть перелік об'єктів суміжного права і опишіть їх особливості.
7. Які результати науково-технічної діяльності належать до об'єктів промислової власності?

8. Опишіть особливості майнових прав об'єктів промислової власності.
9. Опишіть особливості об'єкта інтелектуальної власності «комерційна таємниця».
10. Які об'єкти належать до засобів індивідуалізації?
11. Чим характеризуються особливості майнових прав торговельної марки, географічного зазначення, фірмового найменування?
12. Наведіть загальну структуру державної системи інтелектуальної власності.
13. Які функції в державній системі виконує інститут інтелектуальної власності?
14. Що належить до основних функцій інституту промислової власності (Укрпатента)?

Практичне заняття 3

ПРОЦЕСИ СТВОРЕННЯ, НАБУТТЯ ПРАВ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Мета: засвоїти типове завдання набуття прав на об'єкти інтелектуальної власності; навчитись використовувати міжнародну патентну класифікацію при патентних дослідженнях, оформлювати заявки на винахід, проводити експертизу на патентну чистоту, використовувати стратегію захисту прав на об'єкти промислової власності; опанувати особливості юрисдикційної та неюрисдикційної форм захисту прав.

Порядок проведення заняття

1. Обговорення теоретичних питань

1. Вивчення особливостей набуття прав об'єктів інтелектуальної власності основних класифікаційних груп.
2. Вивчення особливостей створення і набуття прав на об'єкти промислової власності.
3. Вивчення принципів побудови національної системи патентної інформації.
4. З'ясування принципів побудови Міжнародної патентної класифікації (МПК) та її використання при проведенні патентних досліджень.
5. З'ясування алгоритму пошуку описів патентів на винаходи в інформаційно-довідковій системі Українського інституту промислової власності (Укрпатент).
6. Вивчення вимог до оформлення документів для отримання патенту на винахід.

II. Визначення вихідних положень діяльності підприємства для створення можливого винаходу

1. Вказати назву організації та можливі результати інтелектуальної (творчої) діяльності, що задовольняють вимоги до винаходу.
2. Сформулювати назву потенційного винаходу.
3. Визначити дані для виходу в електронну пошукову систему.
4. Підготувати бланк-форму для оформлення заявки на винахід.

III. Практичне опрацювання теоретичного матеріалу

1. Опишіть 5-рівневу структуру МПК.
2. Для визначеного потенційного об'єкта для винаходу в електронній довідковій системі Укрпатента визначте рубрику МПК з представленням послідовних кроків.
3. З використанням запропонованого алгоритму патентного пошуку знайдіть патенти на винаходи, що відповідають визначеній рубриці МПК, та їх описи.
4. Проведіть аналіз знайдених патентів та оберіть один, що найбільш відповідає визначеному потенційному об'єкту для винаходу, який може бути його прототипом.
5. Визначте елемент новизни для винаходу порівняно з обраним прототипом і оформіть заявку на винахід за запропонованою формою.

Основні теоретичні відомості

Набуття прав на об'єкти права ІВ або правова охорона здійснюються після розроблення об'єкта права ІВ.

Правова охорона потрібна для запобігання можливого порушення прав з боку недобросовісного конкурента.

Для різних груп та об'єктів права ІВ згідно із законодавством використовують різні способи правової охорони.

Як форма охорони об'єктів авторського права використовується знак охорони авторського права, що міститься на кожному примірникові твору й складається з латинської літери «С» в колі, імені (найменуванні) власника авторського права та року першого опублікування твору. Наприклад: © Інститут інтелектуальної власності і права, 2005.

Для отримання гонорару автори можуть реєструвати свої твори в державному підприємстві «Українське агентство з авторських і суміжних прав» (УААСП) у порядку, передбаченому «Інструкцією про порядок обліку авторів, реєстрації творів і розподілу гонорару», яку затверджено наказом УААСП №10 від 19 лютого 1997.

Для охорони об'єктів суміжних прав на всіх примірниках фонограм і відеограм чи на їхніх упакованнях проставляється знак, що складається з латинської літери «P» у колі, імені (найменування) власника суміжних прав і року першої публікації фонограми.

Набуття прав на об'єкти промислової власності – винахід, корисну модель, промисловий зразок охороняється державою й засвідчується патентом.

Патент – це техніко-юридичний документ, виданий заявникові на винахід, корисну модель чи промисловий зразок, що відповідає умовам патентоспроможності та підтверджує авторство, пріоритет і право власності на зазначені об'єкти.

Для оформлення прав на винаходи, корисні моделі та промислові зразки слід подати відповідно оформлену заявку на адресу державного підприємства «Український інститут промислової власності», підпорядкованого Державній службі інтелектуальної власності, де заявка проходить експертизу. Водночас із публікацією відомостей про видання патенту Державна служба здійснює державну реєстрацію патенту, для чого вносить до реєстру відповідні дані. Патент видає Держслужба протягом місяця після його реєстрації. Обсяг правової охорони визначається формулою винаходу чи корисної моделі та сукупністю суттєвих ознак промислового зразка.

Набуття права інтелектуальної власності на комерційні позначення має особливості залежно від їх виду – на торговельну марку і географічне зазначення засвідчується свідоцтвом. На комерційне (фірмове) найменування право інтелектуальної власності є чинним від моменту першого використання цього найменування та охороняється без обов'язкового подання заявки на нього чи його реєстрації. Відомості про комерційне найменування можуть вноситися до реєстрів, порядок ведення яких установлюється законом, наприклад, Цивільним кодексом.

Засвідчення прав на об'єкти промислової власності патентом забезпечує більш високий рівень правової охорони ніж інші способи охорони, наприклад, знаки охорони і реєстрація авторського і суміжного права. Щоб отримати патент автор повинен уміти проводити патентний пошук для усвідомлення елементів новизни свого винаходу, використовуючи патентну пошукову систему. Патентна інформаційно-пошукова система Укрпатенту будується на основі МПК, яка охоплює всі галузі науки і техніки. Електронну інформаційно-пошукову систему забезпечує сайт Укрпатенту (режим доступу – <http://www.uipv.org/>).

Міжнародна патентна класифікація являє собою ієрархічну 5-рівневу класифікаційну систему, що охоплює всі відомі галузі науки і техніки, у яких можуть бути створені винаходи.

Перший рівень ієрархії вміщує 8 розділів, які позначаються латинськими літерами от «А» до «Н». Наприклад: Розділ А. Життєві потреби людини (рис. 1).

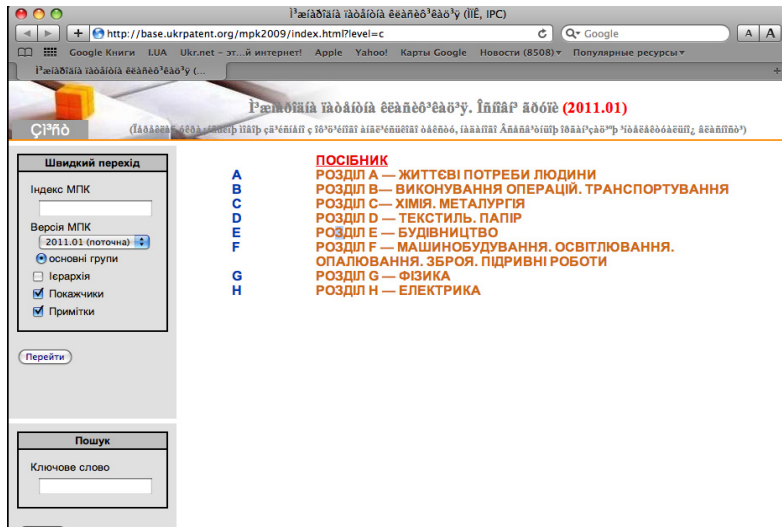

Рис. 1. Розділи МПК у інформаційно-пошуковій системі

Після відшукування розділу, якому відповідає об'єкт для винаходу, визначають наступну рубрику МПК – клас (звертаючись до визначеного розділу).

Клас позначається літерою відповідного розділу та арабськими цифрами від 1 до 99 в сукупності з буквою, що позначає розділ.

Наприклад: **A61 – Медицина і ветеринарія; гігієна.**

Третій рівень ієрархії МПК – **підкласи**, що позначаються латинськими літерами від «А» до «Z» з індексом класу. Наприклад: **A61B – Діагностика; хірургія; ідентифікування.**

На рівні підкласу загалом визначається **галузь техніки**.

Кожен підклас поділений на підрозділи – так звані «дробові рубрики». Серед дробових рубрик розрізняють основні групи і підгрупи, що становлять собою ще два рівні ієрархії МПК. Індекс дробової рубрики складається з індексу підкласу, за яким йдуть два

числа, розділені навкісною рисою. Індекс основної групи складається з індексу підкласу, за яким йде одно-, дво- або тризначне число, навкісна риска і два нулі. Наприклад: **A61B 5/00 – Вимірювання для діагностичних цілей.**

Текст основної групи визначає галузь техніки, яка вважається доцільною для проведення пошуку. У МПК текст та індекси основних груп виділені жирним шрифтом. Індекс підгрупи складається з індексу підкласу, за яким йде одно-, дво- або тризначне число основної групи, якій підпорядкована дана підгрупа, навкісна риска і дві цифри, окрім «00». Наприклад: **A61B 5/02 – Вимір пульсу, частоти сердечних скорочень, тиску або кровотоку.**

Одже, послідовно визначається повна рубрика МПК визначеного об'єкта для винаходу (рис.2).

The screenshot shows a web browser displaying the Ukrainian Patent Classification (MPC) website. The search criteria are 'A61B 5/00'. The results list various subclasses under A61B 5/00, each with a brief description of the device or method. The page also includes navigation menus like 'Швидкий перехід' and 'Пошук'.

Індекс МПК	Опис
A61B 5/00	Вимірювання для діагностичних цілей (радіологічна діагностика A61B 6/00; діагностика за допомогою ультразвукових, звукових та інфразвукових хвиль A61B 8/00); ідентифікація осіб
A61B 5/01	вимірювання температури частин тіла (клінічні термометри G01K 13/00) [7]; вимірювання пульсу, серцевого ритму, тиску крові або кровотоку; комбіноване визначення пульсу/серцевого ритму/тиску крові; оцінювання стану серцево-судинної системи, не охоплене іншими рубриками, наприклад застосування комбінованих методик, що розглядаються в цій рубриці, з електрокардіографією, серцеві катетери для вимірювання тиску крові [5]
A61B 5/02	вимірювання тиску в серці і кровоносних судинах (A61B 5/0205 має перевагу) [5]; вимірювання тиску, що вводиться у тіло [5]; шляхом непрямого вимірювання тиску в кровоносних судинах, наприклад через шкіру; острівдинометри [5]; контролювання тиску за допомогою електричних сигналів, наприклад тонів Короткова [5]; датчики тиску, що містять рідинний стовпчик [5]; клапани, спеціально пристосовані для цього [5]; вимірювання частоти пульсу або серцевого (A61B 5/0205, A61B 5/021 має перевагу) [5]; з використанням чутливих засобів, що генерують електричні сигнали [5]; в оклюдаторах, наприклад чутливих до тонів Короткова [5]; реєструвальні пристрої, спеціально пристосовані для таких цілей [5]; вимірювання кровотоку [5]; з використанням електромагнітних засобів, наприклад електромагнітних витратомірів [5]; з використанням катетерів [5]; з використанням індикаторів, наприклад методом розбавлення барвника [5]; термодилуційним методом [5]; вимірювання фазової швидкості пульсової хвилі [5]; вимірювання серцевого виходу крові, наприклад об'єму за хвилину [5]; з використанням плетизмографії, тобто вимірювання змін об'єму будь-якої частини тіла або органа під впливом циркулювання крові через них, наприклад імпульсної плетизмографії [5]; вимірювання в організмі тиску іншої рідини, ніж крові, наприклад церебрального тиску [4]; вимірювання біоелектричних сигналів організму або його частин
A61B 5/0205	односекундне оцінювання стану серцево-судинної системи і різних систем організму, наприклад стан серцевої і дихальної систем [5]
A61B 5/021	вимірювання тиску в серці і кровоносних судинах (A61B 5/0205 має перевагу) [5]
A61B 5/0215	з допомогою засобів, що вводяться у тіло [5]
A61B 5/022	шляхом непрямого вимірювання тиску в кровоносних судинах, наприклад через шкіру; острівдинометри [5]
A61B 5/0225	контролювання тиску за допомогою електричних сигналів, наприклад тонів Короткова [5]
A61B 5/023	датчики тиску, що містять рідинний стовпчик [5]
A61B 5/0235	клапани, спеціально пристосовані для цього [5]
A61B 5/024	вимірювання частоти пульсу або серцевого (A61B 5/0205, A61B 5/021 має перевагу) [5]
A61B 5/0245	з використанням чутливих засобів, що генерують електричні сигнали [5]
A61B 5/025	в оклюдаторах, наприклад чутливих до тонів Короткова [5]
A61B 5/0255	реєструвальні пристрої, спеціально пристосовані для таких цілей [5]
A61B 5/026	вимірювання кровотоку [5]
A61B 5/0265	з використанням електромагнітних засобів, наприклад електромагнітних витратомірів [5]
A61B 5/027	з використанням катетерів [5]
A61B 5/0275	з використанням індикаторів, наприклад методом розбавлення барвника [5]
A61B 5/028	термодилуційним методом [5]
A61B 5/0285	вимірювання фазової швидкості пульсової хвилі [5]
A61B 5/029	вимірювання серцевого виходу крові, наприклад об'єму за хвилину [5]
A61B 5/0295	з використанням плетизмографії, тобто вимірювання змін об'єму будь-якої частини тіла або органа під впливом циркулювання крові через них, наприклад імпульсної плетизмографії [5]; вимірювання в організмі тиску іншої рідини, ніж крові, наприклад церебрального тиску [4]; вимірювання біоелектричних сигналів організму або його частин
A61B 5/03	вимірювання в організмі тиску іншої рідини, ніж крові, наприклад церебрального тиску [4]
A61B 5/04	вимірювання біоелектричних сигналів організму або його частин
A61B 5/0402	електрокардіографія, тобто ЕКГ [5]
A61B 5/0404	персонні пристрої [5]
A61B 5/0408	електроди, спеціально пристосовані для цього (для кардіографії плода A61B 5/0448; для електроенцефалографічних сигналів A61B 5/0478; для електрографії A61B 5/0492) [5]; з'єднані за допомогою защіпок [5]; для введення в організм людини [5]; зв'язані електродами з іншими [5]
A61B 5/0416	з'єднані за допомогою защіпок [5]
A61B 5/042	для введення в організм людини [5]
A61B 5/0424	зв'язані електродами з іншими [5]

Рис. 2. Повна рубрика МПК для об'єкта на винахід

В усіх випадках текст підгрупи повинен бути зрозумілим в межах змісту вищестоящої рубрики, якій підпорядкована дана підгрупа. Схематично рубрики МПК можна зобразити так:

A	B1	B	5/0225
розділ	клас	підклас	основна група/ підгрупа

Використовуючи визначену рубрику МПК, в пошуковій системі патентного фонду Українського інституту промислової власності знаходять існуючі в цій рубриці патенти на винаходи, які найбільше відповідають обраному об'єкту і його рубриці МПК. Для пошуку патентів на винаходи та їх описів можна використовувати такий алгоритм: зайти на сайт Українського інституту промислової власності (режим доступу – <http://www.uiprv.org/>) і далі провести пошук за схемою переходів на наступні сторінки (рис. 3).

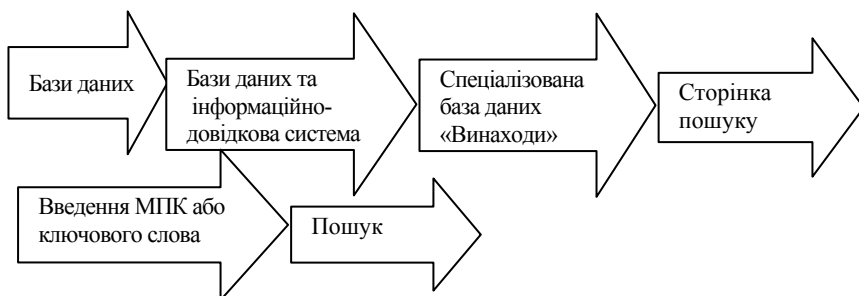

Рис. 3. Алгоритм пошуку

На рис. 4 подано фрагмент сторінки пошуку спеціалізованої бази даних.

Заявка на винахід оформлюється на основі опису обраного патенту (прототипу) з включенням до нього своїх запропонованих елементів новизни. Заявка оформлюється за формою згідно з Правилами складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель.

Рекомендації щодо підготовки до обговорення під час практичного заняття особливостей об'єктів інтелектуальної власності, що можуть бути винаходами.

Державне підприємство
«Український інститут
промислової власності»
(ДП «УІПВ»)

Відомості про видачу патентів України на винаходи (корисні моделі)

Пошук

Записів на сторінці 10

Пошук

Актуалізовано 2013-10-27 06:56:28 Шукати в знайденому

Ключові слова в назві (uk)	велосипед ТА причіп	ТА
(10) Номер охоронного документа СРСР	1314963	АБО
(11) Номер патенту	56	НЕ
(21) Номер заявки	u200804180	{ }
(22) Дата подання заявки	15.01.2004	* ?
(24) Дата, з якої є чинними права	17.06.2002	< >
(31) Номер попередньої заявки	60/171,906	=
(32) Дата подання попередньої заявки	22.05.2008	
(33) Двобуквенний код держави	UA	
(46) Дата публікації патенту	15.08.2005	
(46) Номер бюлетеня	11/2006	
(51) Індекс МПК	A01B 13/08	
(56) Аналоги винаходу	SU 716711	
(86) Номер заявки РСТ	PCT/CN03/00069	
(86) Дата подання заявки РСТ	01.12.2004	
(71) Заявник	Семенов Семен Семенович	

Пошук

Останні результати пошуку (0)

Кошик (0)

Допомога

[лист адміністратору](#)

Рис. 4. Сторінка пошуку спеціалізованої бази даних

Для обговорення кожен студент має обрати об'єкт для винаходу, що визначений за напрямом діяльності. При визначенні об'єкта необхідно враховувати, що винаходами можуть бути спосіб або пристрій (конструкція, матеріал), які відповідають вимогам новизни і патентоспроможності та можуть бути промислово відтворені.

Приклади об'єктів для винаходу

Винахід на спосіб: 1. Спосіб штампування корпусних елементів з пластмас. 2. Спосіб обробки складних поверхонь зі штучних твердих матеріалів.

Винахід на пристрій: 1. Електронний накопичувач інформації для комп'ютерних систем. 2. Змішувач для отримання однорідних будівельних сумішей.

Винахід на конструкцію: 1. Корпус блока персонального комп'ютера. 2. Письмовий стіл для роботи з персональним комп'ютером.

Винахід на матеріал: 1. Матеріал для корпусних елементів сотових телефонів. 2. Будівельна суміш на основі природних матеріалів. 3. Матеріал для виготовлення корпусу авторучки.

Література: [9; 16; 20; 21; 27].

Перелік питань до самостійного опрацювання та обговорення

1. Для чого необхідно набуття прав на об'єкти ІВ?
2. Як і з якого моменту набувають чинності права на об'єкти авторського права?
3. За яких умов набувають чинності права на об'єкти суміжного права?
4. Які вимоги ставляться до винаходу для його захисту патентом?
5. Для яких об'єктів ІВ набуття прав засвідчується патентом?
6. Як набуваються права на комерційні позначення?
7. Дайте тлумачення поняття патентний пошук і поясніть як він здійснюється?
8. Схарактеризуйте МПК і елементи її рубрикації.
9. Опишіть порядок пошуку патентів в інформаційно-пошуковій системі Укрпатенту за допомогою МПК.
10. Що являє собою формула винаходу в опису патенту?
11. Які документи подають разом із заявкою на винахід для отримання патенту?

Практичне заняття 4

КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ ПРАВ НА ОБ'ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ. ДОГОВОРИ З ПИТАНЬ ВИКОРИСТАННЯ МАЙНОВИХ ПРАВ НА ОБ'ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Мета: з'ясування типового завдання оцінювання вартості об'єктів інтелектуальної власності під час вирішення питань їх комерціалізації, вибору підходів до оцінювання і методів розрахунку вартості.

Порядок проведення заняття

I. Обговорення теоретичних питань

1. Вивчення основних завдань комерціалізації прав на об'єкти ІВ.
2. Вивчення особливостей видів комерціалізації при зовнішньому використанні об'єктів права ІВ і при використанні всередині підприємства.
3. З'ясування принципів передачі об'єктів права ІВ від автора іншим суб'єктам за ліцензійним договором з урахуванням типу ліцензії.
4. Вивчення основних підходів до оцінювання об'єктів права ІВ і особливостей їх використання.
5. Вивчення особливостей розрахунку вартості прав на об'єкти права ІВ методами капіталізації, приведених витрат, дисконтування грошових потоків і роялті.

II. Визначення вихідних положень напряму діяльності чи організації (підприємства) для комерціалізації об'єкта права ІВ

1. Вказати назву організації та можливі результати інтелектуальної (творчої) діяльності, що можуть бути об'єктами права ІВ.
2. Сформулювати назву потенційного об'єкту ІВ.
3. Визначити дані для оцінки вартості об'єкта ІВ: вид (тип) комерціалізації, підхід до оцінювання вартості, метод оцінювання.

III. Практичне опрацювання теоретичного матеріалу

1. Описати основні шляхи та види комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності, що використовуються на підприємствах.
2. Описати особливості підходів до оцінювання вартості об'єктів права ІВ та методів оцінювання, що відповідають цим підходам.
3. Розкрити зміст понять «приведені витрати», «капіталізація», «дисконтування» та «роялті», що використовують при розрахунках вартості об'єктів права ІВ.
4. Для визначеного об'єкта права ІВ обраним методом розрахувати вартість об'єкта за визначеними вихідними даними для розрахунку (узгодити з виходом).

Основні теоретичні відомості

Головним завданням комерціалізації прав на об'єкти ІВ є отримання прибутку при їх використанні.

Комерціалізація пов'язана з розв'язанням таких завдань:

- формалізація результатів дослідження;
- оцінювання сили об'єкта ІВ та його комерційного потенціалу;
- пошук партнерів для впровадження об'єкта ІВ;
- проведення ліцензування і укладання ліцензійних угод;
- отримання потрібної інформації та документації.

Формалізація результатів досліджень в межах організації (підприємства) пов'язана з визначенням типу об'єкта ІВ та набуттям прав на нього. Оцінювання сили об'єкта ІВ полягає в тому, що, наприклад, винахід, захищений патентом, має більшу вагу і комерційний потенціал, ніж об'єкт авторського права; патент, яким захищено більшу кількість характеристик пристрою або способу, більш вагомий, ніж патент, яким захищено менше характеристик. Оцінювання комерційного потенціалу об'єкта ІВ пов'язано також з оцінюванням його вартості. Під час пошуку партнерів для впровадження об'єкта ІВ враховують репутацію компанії на ринку, її прибутковість, кредитний рейтинг, потенційні можливості виробництва. В сучасних умовах при впровадженні комерційно-значущих об'єктів ІВ – патентів, технологій – це завдання беруть на себе офіси передачі технологій (ОПТ), які є посередниками між компанією-розробником і компанією-виробником.

Одним з ефективних шляхів комерціалізації є ліцензування, при якому ліцензія на використання об'єкта права ІВ оформлюється як складова частина ліцензійного договору. Ліцензія може бути:

- виключною – майнові права може використовувати в повному обсязі тільки один ліцензіат (покупець);

- невиключною – допускає зберігання ліцензіаром частини майнових прав і можливість передачі частини прав іншим користувачам;

- одиничною – ліцензіар зберігає за собою право користуватися майновими правами на рівні з ліцензіатом, але не може передавати права іншим користувачам.

До ліцензійного договору додається технічна документація, а в договорі обов'язково повинні бути визначені права та обов'язки сторін договору, а також види й терміни платежів за ліцензією.

Для вирішення питань платежів за ліцензійним договором попередньо розраховують вартість ліцензії.

Необхідність оцінки вартості об'єктів права ІВ виникає також під час їх постановки на бухгалтерський облік, при передачі ІВ під заставу для одержання кредиту. Для оцінювання вартості використовують прийняту методологію, що ґрунтується на передбачених Національним стандартом №1 підходах і відповідних до них методах. Такими підходами є:

- витратний;
- порівняльний (ринковий);
- дохідний.

Витратний підхід – заснований на визначенні поточної вартості витрат на об’єкт у поточних цінах (є основним під час постановки прав на ОПВ на бухгалтерський облік).

Порівняльний підхід – вартість прав на ОПВ визначається зіставленням цін нещодавніх продажів подібних об’єктів.

Дохідний підхід – ґрунтується на принципі очікування (вартість ОПВ визначається величиною майбутньої вигоди його власника).

Найчастіше для розрахунків використовують *метод приведених витрат, що відповідає витратному підходу, метод дисконтування грошових потоків і метод роялті, що відносяться до дохідного підходу.*

Метод приведених витрат найчастіше використовується для оцінювання нематеріальних активів, які не приносять прибуток за цей час. Використовуючи метод вихідних витрат для оцінювання ОПВ проводять такі роботи:

- виявлення всіх фактичних витрат, пов’язаних зі створенням, придбанням або введенням в дію ОПВ;
- коригування витрат на величину індексу цін на дату оцінювання;
- визначення нарахованої величини амортизації ОПВ;
- визначення вартості прав на ОПВ як різниці між скоригованою величиною витрат і нарахованою амортизацією.

Чим повніше враховані реальні витрати, тим більш обґрунтованим є результат оцінювання.

Засобами надходження ОПВ на підприємство є:

- створення ОПВ на власному підприємстві;
- придбання прав на ОПВ у третіх осіб на основі ліцензійних договорів або угод про поступку прав;
- внесення ОПВ до статутного фонду підприємства;
- безоплатна передача ОПВ підприємству.

Залежно від шляхів надходження ОПВ використовуються різні варіанти методу вихідних витрат.

Оцінювання ОПВ, створених на власному підприємстві, проводять за формулою:

$$PV = K_c \times \sum_{t=t_n}^{t=t_k} B_t \times K_t^{n.c.} \times K_t^I,$$

де PV – розрахункова ціна ОПВ; K_c – коефіцієнт морального старіння, що визначається на дату оцінки; B_t – річні сумарні витрати на ОПВ в році t розрахункового періоду; t_n – початковий рік розраху-

нкового періоду; t_k – кінцевий рік розрахункового періоду; $K_t^{н.с.}$ – коефіцієнт нарощування ставок банківського відсотка, призначений для приведення різночасових щорічних сум до розрахункового року; K_t^I – коефіцієнт індексації, що враховує зміну індексу цін року t в даній галузі виробництва.

Коефіцієнт морального старіння розраховується за формулою:

$$K_c = 1 - \frac{T_\phi}{T_n},$$

де T_ϕ – фактичний термін дії охоронного документа на дату оцінки, років; T_n – номінальний (повний) термін дії охоронного документа, років.

Коефіцієнт нарощування ставок банківського відсотка $K_t^{н.с.}$ визначають за формулою

$$K_t^{н.с.} = \left(1 + \frac{i}{100}\right)^t,$$

де i – банківський відсоток.

Для визначення $K_t^{н.с.}$ і K_t^I можуть використовуватися табличні дані, в тому числі наведені у публікаціях.

Метод дисконтування грошових потоків – належить до методів непрямой капіталізації, при цьому враховується співвідношення між дійсною та майбутньою вартістю за формулою зростання знижки в майбутніх грошових потоках. Метод використовується для оцінювання ІВ, що використовується у виробничій діяльності на підставі ліцензійної угоди.

Вартість прав на ОПІВ визначається за формулою:

$$PV = \sum C_t \cdot DF,$$

де PV – дійсна вартість ОПІВ, t – період, за який проводиться оцінка; C_t – чистий прибуток; DF – коефіцієнт дисконтування.

$$DF = 1/(1+it)^t,$$

де i_t – ставка віддачі на капітал (ставка дисконту), яка в загальному випадку враховує інфляцію та ризики й може бути прийнята як банківський відсоток за використання капіталу (звичайно приймається в межах 5÷15%).

До вихідних даних для розрахунку, крім даних про прибуток (продажі) мають також входити дані про податок на прибуток, на який буде зменшуватися вартість ОПІВ.

Метод роялті – заснований на практиці оцінювання на основі міжнародного досвіду продажу ліцензій. Оцінювання полягає в дисконтуванні щорічних грошових потоків (надходжень) роялті за передбаченою або дійсною ліцензійною угодою.

Роялті – платежі за користування, які сплачує ліцензіат ліцензіару (відсоток від суми валового або чистого продажу, або як фіксована ціна за одиницю проданого товару).

Ціна ліцензії на базі роялті визначається за формулою:

$$PV = \sum C_t R_t / 100,$$

де $R_t/100$ – ставка роялті в році t ; C_t – чистий прибуток, який розраховується за формулою:

$$C_t = V_t Z_t,$$

де V_t – обсяг випуску продукції за ліцензією в період t , одиниць;
 Z_t – продажна ціна одиниці продукції.

Ставку роялті R_t найчастіше визначають за таблицями залежно від галузі та виробів (що відповідають предмету ліцензії).

Ставки роялті залежно від рівня ліцензії і обсягу продажів (з даних маркетингових досліджень):

- революційна технологія $7 \div 13$;
- якісне значне поліпшення $4 \div 8$;
- невелике поліпшення старого продукту $2 \div 5$;
- мільйон продажів на рік – 1 ;
- сотні тисяч продажів на рік $2 \div 3$;
- десятки тисяч продажів на рік $3 \div 7$;
- продаж спеціалізованого товару $8 \div 10$.

Приклад розрахунку вартості права на торговельну марку. Вихідні дані:

- початкова ціна одиниці продукції – 10 грн.;
- ціна одиниці продукції після реклами торговельної марки – 12 грн.;
- кількість проданих одиниць продукції:
  - 1-й рік – 100000;
  - 2-й рік – 150000;
  - 3-й рік – 200000;
  - 4-й рік – 100000;

- ставка дисконту – 14 %;
- податок на прибуток – 25 %.

Для розрахунку доцільно використовувати дохідний підхід і обрати метод дисконтування грошових потоків:

$$PV = \sum C_t \cdot DF = (12 - 10)(1 - 0,25)(100000/(1 + 0,14) + 150000/(1 + 0,14)^2 + 200000/(1 + 0,14)^3 + 100000/(1 + 0,14)^4) = 583584 \text{ грн}$$

Література: [14; 17; 18; 25].

Перелік питань до самостійного опрацювання та обговорення

1. Охарактеризуйте основні шляхи та види комерціалізації об'єктів права ІВ.
2. Чому виникає потреба внесення нематеріальних активів до статутного капіталу підприємства?
3. Що може бути предметом ліцензійного договору?
4. Які типи ліцензій використовують при укладанні ліцензійної угоди?
5. Які обов'язки покладаються на ліцензіара і ліцензіата з документуванням у ліцензійному договорі?
6. З якою метою створюються офіси з передавання технологій?
7. Для чого потрібне оцінювання вартості об'єктів права ІВ?
8. Назвіть основні підходи до оцінювання вартості ОПІВ і охарактеризуйте їх.
9. Які методи належать до витратного, порівняльного і дохідного підходів?
10. Розкрийте поняття дисконтування грошових потоків і ставки дисконту.
11. Що таке метод роялті і як його використовують у розрахунках вартості ОПІВ?

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 3

ЖИТТЄВИЙ ЦИКЛ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ, ЇХ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК З ЖИТТЄВИМ ЦИКЛОМ ІННОВАЦІЙНОЇ ПРОДУКЦІЇ

1. Наведіть склад та характеристику етапів життєвого циклу продукції (нового товару). Від якого моменту починається виведення товару на ринок. Чим характеризується стадія занепаду?

2. Наведіть перелік етапів життєвого циклу об'єкту права інтелектуальної власності та охарактеризуйте їх. З чого складається етап створення об'єкта права інтелектуальної власності? Що являє собою етап утилізації об'єкта права інтелектуальної власності?

3. Опишіть особливості та специфіку процесу розроблення інноваційних товарів. Наведіть сім стадій першого етапу життєвого циклу інноваційного товару та охарактеризуйте їх основні завдання. Які стадії першого етапу передують виведенню інноваційного товару на ринок? Які дослідження проводяться на етапі створення інноваційного товару і як вони пов'язані зі створенням об'єктів інтелектуальної власності? Які процеси включає стадія набуття прав на об'єкт права інтелектуальної власності?

4. Охарактеризуйте шляхи використання інноваційного товару та розробленого під час його створення об'єкту інтелектуальної власності. На якому етапі життєвого циклу інноваційної продукції досягається найбільша цінність об'єкта інтелектуальної власності?

5. На якому етапі життєвого циклу інноваційної продукції приймається рішення про розробку нового об'єкта права інтелектуальної власності для забезпечення конкурентно-спроможності. Поясніть необхідність таких дій.

Література: [21; 22; 23; 24; 26].

ТЕМИ ДО ВИКОНАННЯ ДОМАШНІХ ЗАВДАНЬ

Домашнє завдання 1

1. Об'єкти інтелектуальної власності, визначені на законодавчому рівні.
2. Поняття терміну «інтелектуальної власності», «промислова власність».
3. Поняття авторського права та його місце серед прав інтелектуальної власності.
4. Особливості немайнових та майнових прав суб'єктів авторського права і суміжних прав.
5. Торговельна марка як об'єкт правової охорони. Одержання прав в Україні та іноземних державах.

6. Топографія (компонування) інтегральних мікросхем як об'єкт права інтелектуальної власності в Україні та іноземних державах.
7. Географічні позначення як об'єкт права інтелектуальної власності. Міжнародний досвід та законодавство України у цій сфері.
8. Об'єкти та суб'єкти промислової власності, їх особливості та характеристика.
9. Об'єкти інтелектуальної власності, на які поширюються авторські й суміжні права, їх характеристика та особливості.
10. Об'єкти інтелектуальної власності у сфері наукової і технічної діяльності, їх характеристика та особливості використання.
11. Об'єкти інтелектуальної власності у сфері комерційної діяльності, їх характеристика та особливості.
12. Літературні та художні твори, що є об'єктами авторського права, їх характеристика та охорона.
13. Торговельна марка (знак для товарів і послуг).
14. Особливості реєстрації та використання авторських прав на комп'ютерні програми.
15. Основні об'єкти суміжних прав, їх характеристика.
16. Особливості реєстрації та використання суміжних прав на об'єкти інтелектуальної власності.
17. Система управління інтелектуальною власністю в Україні.
18. Особливості законодавчого забезпечення системи інтелектуальної власності в Україні.
19. Взаємодія суб'єктів інтелектуальної власності в Україні.
20. Функції Державної служби інтелектуальної власності та її взаємодія із суб'єктами інтелектуальної власності в Україні.
21. Особливості функціонування Українського інституту промислової власності (Укрпатент) та його взаємодія із суб'єктами права інтелектуальної власності.
22. Особливості функціонування Українського агенства з авторських та суміжних прав та його взаємодія із суб'єктами права інтелектуальної власності.
23. Особливості міжнародного співробітництва з питань інтелектуальної власності.
24. Складові інтелектуальної власності та відмінності між майновими і немайновими правами інтелектуальної власності.

25. Особливості матеріальної (речової) та інтелектуальної власності, їх відмінності.
26. Громадські організації, що діють у сфері інтелектуальної власності та особливості їх функціонування.
27. Особливості функціонування та взаємодії із суб'єктами інтелектуальної власності державного підприємства «Інтелзахист».
28. Роль державних інспекторів з питань інтелектуальної власності в забезпеченні державних вимог до суб'єктів господарювання в Україні.
29. Роль патентних повірених у сфері інтелектуальної власності.
30. Всесвітня організація інтелектуальної власності, її організаційна структура та особливості функціонування.
31. Особливості функціонування міжнародної системи інтелектуальної власності та її структурні складові.
32. Особливості патентного захисту прав на винахід і його реєстрація.
33. Особливості функціонування та взаємодія із суб'єктами інтелектуальної власності Всеукраїнської асоціації патентних повірених.
34. Особливості функціонування та взаємодія із суб'єктами інтелектуальної власності Української Асоціації власників товарних знаків України.

Домашнє завдання 2

1. Основні складові елементи життєвого циклу об'єкта права інтелектуальної власності
2. Основні складові процеси створення об'єкта права інтелектуальної власності.
3. Основні складові процеси набуття прав на об'єкт промислової інтелектуальної власності, та їх характеристика.
4. Основні складові використання прав на об'єкт промислової інтелектуальної власності.
5. Основні процеси охорони і захисту прав на об'єкт промислової інтелектуальної власності та їх характеристика.
6. Основні процеси утилізації прав на об'єкти промислової інтелектуальної власності.
7. Поняття життєвого циклу продукції. Характеристика основних складових елементів для авіаційного виробництва.

8. Основні взаємозв'язки між складовими елементами життєвого циклу об'єкту промислової інтелектуальної власності та життєвого циклу продукції.
9. Забезпечення патентної чистоти продукції та особливості її оцінки.
10. Використання інтелектуальної власності як товару та її роль в міжнародній торгівлі і на внутрішньому ринку.
11. Вплив об'єктів права інтелектуальної власності на інтелектуальний розвиток людини та науково-технічний прогрес людства.
12. Роль патентного пошуку у визначенні характеристик якості нової продукції.
13. Особливості прогнозування концепції виробництва нової конкурентноспроможної продукції.
14. Характеристика особливостей багатоваріантного аналізу для прогнозування можливості реалізації конкурентноспроможної продукції.
15. Передумови комерціалізації промислової інтелектуальної власності.
16. Способи комерціалізації прав інтелектуальної власності.
17. Види комерціалізації прав на об'єкти інтелектуальної власності та їх характеристика.
18. Особливості передачі прав за договорами комерційної концесії (франчайзінг).
19. Основні службові договори на отримання майнового права інтелектуальної власності.
20. Особливості службового договору (контракту) між університетом та викладачем-розробником ОІВ.
21. Особливості службового договору (контракту) між університетом та аспірантом-розробником ОІВ.
22. Особливості службового договору (контракту) між університетом та студентом-розробником ОІВ.
23. Особливості службового договору між автором і роботодавцем щодо ОІВ.
24. Особливості дослідницької угоди (договору) про співпрацю щодо ОІВ.
25. Умови авторського договору на передачу або використання майнових прав.

26. Умови договору правовласника з користувачем на право використання патента.
27. Умови договору уступки (купівлі-продажу) виключних майнових прав на ОІВ.
28. Характеристика умов ліцензійного договору на право використання ОІВ (ліцензії) між власником (ліцензіаром) та користувачем (ліцензіатом).
29. Умови використання ОІВ за виключною ліцензією, одиначною та невиключною ліцензією, їх особливості.
30. Особливості використання перехресної та зворотної, відкритої та примусової ліцензії.
31. Види виплат грошової винагороди ліцензіару за продаж ліцензій.
32. Особливості оформлення та використання субліцензії.

ЗРАЗКИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

---

1. Інтелектуальна власність передусім слугує інтересам
  - а) авторів; б) державних установ; в) суспільства.
2. Право інтелектуальної власності відповідно до Цивільного кодексу України це право:
  - а) володіти, користуватися, розпоряджатися об'єктом інтелектуальної власності;
  - б) використовувати об'єкт інтелектуальної власності та розпоряджатися ним;
  - в) використовувати, виключне право на дозвіл та перешкоджання використанню об'єкта інтелектуальної власності.
3. Згідно з Конституцією України кожен має право:
  - а) володіти і користуватися результатами своєї інтелектуальної діяльності;
  - б) користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної діяльності;
  - в) володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної діяльності.
4. Який з наведених нижче об'єктів інтелектуальної власності не є результатом науково-технічної діяльності:

а) винахід; б) комп'ютерна програма; в) топографія інтегральної мікросхеми.

5. До функцій Українського інституту промислової власності належить:

а) збір, розподіл та виплата авторської винагороди;

б) проведення експертизи заявок на об'єкти промислової власності щодо їх відповідності умовам надання правової охорони;

в) забезпечення здійснення державної реєстрації наукових відкриттів;

г) забезпечення захисту об'єктів промислової власності.

6. Установою, що реєструє комп'ютерні програми, є

а) Українське агентство з авторських та суміжних прав;

б) Держслужба власності;

в) Український інститут промислової власності;

г) комп'ютерні програми не реєструються.

7. Процес створення інноваційного товару складається з таких стадій:

а) маркетингові дослідження – патентні дослідження – науково-дослідна робота – дослідно-конструкторська робота – набуття прав – створення прототипу товару – промислове освоєння;

б) аналіз тенденцій – екстраполяція тенденцій – патентні дослідження – розробка – експериментальна перевірка – запуск виробництва;

в) прогнозування новітніх технологій – технічний аналіз конкурента – забезпечення патентної чистоти продукції – експертні оцінки – прийняття рішень – патентні дослідження – серійне виробництво.

8. Авторським правом охороняється:

а) вираження авторської ідеї; б) авторська ідея;

в) авторська ідея та вираження авторської ідеї.

9. Об'єктами винаходу можуть бути визнані

а) комп'ютерні програми; б) пристрій або спосіб; в) наукова теорія.

10. Суб'єктами авторського права вважають:

а) працівників патентних бюро;

б) авторів, їх спадкоємців та осіб, яким автори передали свої права;

в) службовців правоохоронних та судових органів.

11. Формула винаходу ...

а) визначає хімічний склад і структуру макромолекули індивідуальних хімічних сполук речовини, як об'єкта винаходу;

б) є короткою словесною характеристикою, яка визначає технічну сутність винаходу у вигляді сукупності суттєвих ознак рішення;

в) є технічним ескізом або кресленням, що розкриває суть винаходу настільки повно і ясно, щоб його міг відтворити фахівець у конкретній галузі.

12. Під час кваліфікаційної експертизи Укрпатент відмовив заявнику у видачі патенту на винахід з формулюванням «не має винахідницького рівня». До подальших дій заявника належить

а) відмова від подальшого патентування;

б) написання скарги до апеляційної палати щодо протиправних дій Укрпатенту;

в) написання нової заявки на корисну модель;

г) охорона незареєстрованого винаходу як комерційної таємниці.

13. Одна зі складових управління процесом створення винаходу скерована на розробку:

а) стратегії попередження передчасного розкриття винаходу конкурентами;

б) системи охорони та захисту винаходу на підприємстві;

в) організаційної схеми процесу створення винаходу.

14. Промисловим зразком може бути визнаний:

а) зразок обладнання, розроблений для промислових потреб;

б) результат творчої діяльності людини з конструювання функціонального зовнішнього вигляду продукції, придатної для промислового відтворення;

в) виріб, зовнішній вигляд якого зумовлений його естетичними характеристиками.

15. Авторським правом охороняються:

а) літературні твори, фонограми;

б) твори образотворчого мистецтва, виконання творів;

в) літературні твори та твори образотворчого мистецтва.

16. Торговою маркою прийнято називати:

а) етикетку на товарі;

б) табличку з технічними параметрами промислової продукції;

в) знак, за яким товари й послуги одних осіб (фізичних або юридичних) відрізняються від товарів та послуг інших осіб.

17. Охорона майнових прав на об'єкти авторського права за Законом України «Про авторське право і суміжні права» (2001) діє:

а) протягом усього життя автора;

- б) протягом усього життя автора і 50 років після його смерті;
- в) протягом усього життя автора і 70 років після його смерті;
- г) безстроково.

18. Об'єктами винаходу можуть бути визнані

- а) комп'ютерні програми;
- б) продукт або спосіб;
- в) наукова теорія.

19. Початком становлення законодавства України про інтелектуальну власність вважається день прийняття Закону України:

- а) «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі»;
- б) «Про авторське право і суміжні права»;
- в) «Про власність».

20. Результатами науково-технічної творчості є:

- а) винаходи, корисні моделі, комп'ютерні програми;
- б) промислові зразки, комерційні таємниці, топографії інтегральних мікросхем;
- в) корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки.

21. Об'єктами авторського права є:

- а) художні твори, наукові відкриття;
- б) літературні твори, ідеї;
- в) лекції, проповіді.

22. Права на винахід охороняються:

- а) патентом;
- б) свідоцтвом;
- в) авторським свідоцтвом.

23. Патентом України на винахід охороняються:

- а) немайнові (особисті) права автора;
- б) майнові (економічні) права автора;
- в) немайнові і майнові права автора.

24. Майнові права на торговельну марку в Україні охороняються:

- а) свідоцтвом;
- б) авторським свідоцтвом;
- в) патентом.

25. Права на використання комерційної таємниці охороняються Законом України:

- а) «Про авторське право і суміжні права»;
- б) «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі»;
- в) «Про захист від недобросовісної конкуренції».

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Цивільний кодекс України* від 14.06.2007. Книга четверта. Право інтелектуальної власності. Гл. 35-46, Ст. 418-508 // *Відомості Верховної Ради України*. – 2007. – № 44. – Ст. 512.
2. *Господарський кодекс України* від 28.03.2003 року № 436–IV // *Офіційний вісник України*. – 2003. – Ст. 462.
3. *Податковий кодекс України* від 10.12.2010 року №2755–VI // *Офіційний вісник України*. – 2010. – Ст. 3248.
4. *Про інноваційну діяльність*. Закон України № 40-IV від 04.07.2002 р. // *Відомості Верховної Ради України*. – 2002. – № 36. – Ст. 266.
5. *Про інформацію*. Закон України № 2657-XII від 02.10.1992 р. // *Відомості Верховної Ради України*. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
6. *Про авторське право і суміжні права*. Закон України № 3792–XII від 23.12.1993 р. // *Відомості Верховної Ради України*. – 1994. – № 13. – Ст. 64.
7. *Про захист від недобросовісної конкуренції*. Закон України № 236/96–VIII від 07.06.1996 р. // *Відомості Верховної Ради України*. – 1996. – № 36. – Ст. 164.
8. *Про науково-технічну інформацію*. Закон України № 3322–XII від 25.06.1993 р. // *Відомості Верховної Ради України*. – 1993. – № 33. – Ст. 345.
9. *Про охорону прав на винаходи і корисні моделі*. Закон України. № 3687–XII від 15.12.1993 р. // *Відомості Верховної Ради України*. – 1994. – № 7. – Ст. 32.
10. *Про охорону прав на зазначення походження товарів*. Закон України № 752–XIV від 16.06.1999 р. // *Відомості Верховної Ради України*. – 1999. – № 32. – Ст. 26.
11. *Про охорону прав на знаки для товарів і послуг*. Закон України № 3689–XII від 15.12.1993 р. // *Відомості Верховної Ради України*. – 1994. – № 7. – Ст. 36.

12. *Про охорону прав* на промислові зразки. Закон України № 3688–ХІІ від 15.12.1993р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – №7. – Ст. 34.

13. *Про охорону прав* на топографії інтегральних мікросхем. Закон України № 621/97–VIII від 05.11.1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 8. – Ст. 28.

14. *Про оцінку майна*, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні. Закон України № 2658–III від 12.07.2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 47. – Ст. 251.

15. *Законодавство* України про інтелектуальну власність. Тематична збірка. – К.: ІВВ, 2004. – 348 с.

16. *Наказ* Міністерства освіти і науки України «Про затвердження «Правил складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель» № 22 від 22.01.2001 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://patent.ua/law.php?id=52>

17. *Постанова* Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного стандарту 1. «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» № 1440 від 10.09.2003 р. // Офіційний вісник України. – 2003. – № 37. – С. 1995.

18. *Постанова* Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного стандарту 4. «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності» № 1185 від 03.10.2007 р. // Офіційний вісник України. – 2007. – № 75. – С. 279.

19. *Методичні рекомендації* про порядок складання, подачі і розгляду заяви на раціоналізаторську пропозицію. Затверджено наказом патентного відомства України №131 від 27 серпня 1995 р.

20. *ДСТУ 3574–97*. Патентний формуляр. Основні положення. Порядок складання та оформлення [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.iop.kiev.ua/~val/dep/dep_tt/DSTU_3574-97.pdf

21. *ДСТУ 3575–97*. Патентні дослідження. Основні положення та порядок проведення [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.iop.kiev.ua/site/dep/dep_tt/DSTU_3575-97.pdf

22. *Дроб'язко В. С.* Право інтелектуальної власності : навч. посібн. [для студентів вузів] / В. С. Дроб'язко, Р. В. Дроб'язко – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 512 с.

23. *Жаров В. О.* Захист прав інтелектуальної власності в Україні: навч. посібн. [для студентів вузів] / В. О. Жаров – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: ЗАТ «Інститут інтелектуальної власності і права», 2002. – 188 с.

24. *Цибульов П.М.*, Управління інтелектуальною власністю : монографія / П. М. Цибульов, В. П. Чеботарьов, В. Г. Зінов, Ю. Суїні. – за ред. П. М. Цибульова. – К. : «К.І.С.», 2005. – 448с.

25. *Цыбулёв П. Н.* Оценка интеллектуальной собственности: учеб. пособие [для студентов вузов] / П. Н. Цыбулёв. – К. : Инст-т интеллект. собственности и права, 2005. – 196 с.

26. *Інтелектуальна власність: словник-довідник* / [за ред. О. Д. Святоцького] – у 2 т.: Том 2. Промислова власність / [за ред. О. Д. Святоцького, В. Л. Петрова] – К. : Видавничий дім «Ін Юре», 2000. – 272 с.

27. *Інтернет* адреса Інституту промислової власності «Укрпатент» // [Електронний ресурс] // Режим доступу: www.uiprv.org

Навчальне видання

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ

Методичні рекомендації
до практичних занять та самостійної роботи
для студентів спеціальності 8.18010018
«Адміністративний менеджмент»

Укладачі :

ШПИЛЬОВИЙ Василь Дмитрович
ОВСЯНКІН Анатолій Михайлович
МИХАЛЬЧЕНКО Олексій Анатолійович
ЧАЙКА Наталія Григорівна

В авторській редакції

Технічний редактор *А. І. Лавринович*
Комп'ютерна верстка *Л. А. Шевченко*

Підп. до друку 25.11.2015. Формат 60x84/16. Папір офс.
Офс. друк. Ум. друк. арк. 2,56. Обл.-вид. арк. 2,75
Тираж 100 пр. Замовлення № 224 -1.

Видавець і виготівник
Національний авіаційний університет
03680, Київ–58, просп. Космонавта Комарова 1.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 977 від 05.07.2002